

Posudek oponenta na diplomovou práci Štěpána Tůmy, „Kodexy právnícké dvouletky v ČSR“

Tradičním způsobem autor diplomové práce popisuje všechny základní zákoníky z přelomu čtyřicátých a padesátých let minulého století, jimiž bylo pro ČSR zavedeno nové socialistické právo. Jde tedy o občanské a rodinné právo, o právo trestní a trestní právo správní. Výklad kodexů hmotného i procesního práva předchází stručné zachycení mocenských změn v ČSR a jejich dopadu v zákonodárství od r. 1945 do přijetí nové ústavy v květnu 1948 (znárodňovací opatření, revize pozemkové reformy apod.). Podrobný je rozbor jednotlivých kapitol ústavy, který pak slouží jako shrnutí politických a ideologických východisek při následujícím výkladu kodexů.

Ve shodě s historickou skutečností autor připomíná sovětské vzory, které podle politického rozhodnutí byly používány při přípravách návrhů zákonů jako návod k řešení právní regulace mnoha vztahů a společenských jevů, které měly být podporovány a chráněny. Podle sovětského vzoru bylo odděleno od občanského práva právo rodinné jako samostatné právní odvětví. Nekritické přebírání sovětského vzoru jak autor uvádí, bylo podrobena přece jen korekcím s ohledem na odlišné podmínky u nás a SSSR. Tak nebyla převzata např. úprava tzv. „faktického manželství“.

Občanské právo se podstatně změnilo oproti dosavadnímu stavu danému historickým rakouským zákoníkem z r. 1811. Např. věková hranice zletilosti fyzických osob byla snížena na 18 let.

K výkladu o kodexech trestního práva autor řadí zákony zvyšující dosavadní ochranu státu – lidově demokratické republiky, vydané už v r. 1948, včetně zákona o táborech nucené práce. Na rozdíl od sovětského trestního zákoníka nový český trestní kodex nepřipouštěl analogii. Třídní přístup k posuzování osoby pachatele znamenal tvrdší postih „příslušníků buržoazie“. V dobovém duchu jsou podány charaktericky i další kodexy. Vedle právních předpisů je v práci využita a hojně citována dobová i nejnovější literatura.

Práci doporučuji k obhajobě.

Otázka: Úprava vztahů mezi manželi podle zákona o právu rodinném z r. 1949

Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, CSc.

V Praze dne 6.2.2006